

За обнову Хиландара више од милион евра; 22 године од великог пожара

Комисија за Хиландар на данашњој седници у Министарству културе Републике Србије усвојила је извештај о реализованим радовима и активностима у оквиру Програма обнове Светог манастира Хиландар за 2025. годину и донела Програм рада и финансијски план за 2026. годину, којим је Министарство у свом буџету определило 1.180.956 евра за радове у овој години, што је до сада највише опредељених средстава за Хиландар.

Ове године се навршава двадесет две године од великог пожара у Светој царској српској лаври Хиландару на Светој Гори Атонској, када је у ноћи између 3. и 4. марта 2004. године, пожар уништио и оштетио скоро половину манастирских здања.

Министар културе Републике Србије и председник Комисије Никола Селаковић је најавио да ће за изградњу депоа манастира, који ће започети у овој години, постављењем шипова, бити издвојена додатна средства, односно

да се објекат ризнице неће финансирати из редовних буџетских средстава и истакао њен значај будући да чува непроцењиву збирку духовног и културног наслеђа манастира и српског народа.

Директор Задужбине Светог манастира Хиландар Миливој Ранђић, представљајући досадашње радове на обнови Светог манастира Хиландар током 2025. године и планове за текућу годину, такође је нагласио значај реконструкције ризнице манастира и изградњу подземног депоа, имајући у виду да досадашња ризница није погодна за очување артефаката.

Говорећи о досадашњим радовима, Ранђић је рекао је да су објекти Дохије и Игуменарије завршени, те да очекује да ће Игуменарија бити на располагању за употребу од половине године, те да остаје да се ради на параклисима и зидном сликарству.

На седници је речено да се протекле године радило и на консолидацији западног бедемског зида, потом на пројекту потпуне реконструкције објекта старе перионице, који представља једини сачувани објекат такве врсте на Светој Гори, те на санацији хиландарског западног пристаништа Јовањица, како би се осигурало његово даље редовно коришћење, имајући у виду да је објекат последњи пут обнављан и проширен пре 30 година, а представља улазну тачку за поклонике, као и снабдевање манастира, те да је у непосредној близини био епицентар више од 1.000 земљотреса различитог интензитета који су погодили Хиландар за последњих годину дана.

На седници је констатовано да су посебно значајни конзерваторско-рестаураторски радови на покретном наслеђу имајући у виду непроцењиву збирку духовног и културног наслеђа Светог манастира Хиландара, па су тако конзерватори радили на зидном сликарству параклиса Светог Саве и Светог Димитрија.

Представници Народне библиотеке Србије радили су и на заштити старе књиге, путем конзервацији и рестаурације, као и на кодиколошкој обради Збирке ћириличких рукописа.

Хиландар је и раније страдао у великим пожарима 1722. када по речима савременика: „Од пирга Св. Саве до пирга Св. Ђорђа све изгоре“ и 1775. године, али овај 2004. године био је најразорнији. Уништено је и тешко оштећено 5897м² или близу 55% корисне површине. Параклис Светих четрдесет мученика је потпуно нестао, параклиси Светог Димитрија, Светог

Саве и Светог Николе су значајно оштећени. Најстарије сачуване аутентичне монашке келије са краја 16 века, веома ретке на Светој Гори, такође су потпуно уништене. Страдали су конаци Игуменарија (17-19. век), Дохија (17. век), Велики конак (19. век, Синодик (19. век), улазни комплекс (17. век), Стари конак (14-19. век) и Бели конак (16. век)

Пожар у Хиландару је изашао из димњака у конаку Игуменарија на западној страни, попут свих других на Светој Гори у којима су, рецимо у 20. веку страдали Ватопед и Ксиропотам, где је такође оштећени димњак био узрок пожара. Највећи део манастира лежи на стени, док је југозападни део на наплавини. Услед тога ова страна се слеже и доводи до пукотина у зидовима конака од којих су неке видљиве, док су неке под више слојева малтера. Димњак из кога се ватра проширила на дрвену кровну конструкцију је управо био напукао услед овог слегања.

Монаси су у првом тренутку успели да локализују и чак угасе пожар на доњем спрату Игуменарије. Међутим на недоступним местима тињање се наставило и захватило дрвену греду која је водила до крова са друге стране зграде запаливши дрвену кровну конструкцију прекривену каменим покривачем.

Пошто је манастир, као средњовековно насеље, сачињен од објеката у низу, пожар се веома брзо пренео преко кровне конструкције целе северне половине манастира, све до параклиса Светог Архангела Михаила и пирга Светог Саве, где се кров завршавао. У првим сатима монаси су покушали да савладају стихију и да у исто време евакуишу најугроженије свештене предмете и драгоцености. У цркви је одслужен и кратак молебан пред чудотворном иконом Богородице Тројеручице. Ватрогасци су успели да савладају неприступачан светогорски терен и стигну тек ујутру. Конаци су горели сатима, јер се пожар спуштао на ниже спратове постепено, након што би дрвена конструкција изгорела и попуштала под тежином обрушених камених плоча кровног покривача.

Ветар који је допринео ширењу пожара на целу северну половину манастирског комплекса у исто време је спречио да се он пренесе јужно са Игуменарије на трпезарију краља Милутина. На тај начин највредније драгоцености, свештене иконе и рукописно наслеђе остали су сачувани од потпуног уништења.

Фото: Хиландар

mitropolija.com